

Talabalarining Individual O'ziga Xosliklarini Rivojlantirishda Ta'lim Muassasalarining Roli

Jamalova Nafisa Utkirovna¹

Annotatsiya: Talabalarining individual o'ziga xosliklarini rivojlantirishda ta'lim muassasalarining roli juda katta. O'ziga xos xususiyatlar, qobiliyatlar va qiziqishlar har bir talabaning rivojlanishida muhim omillar hisoblanadi. Bugungi kunda ta'lim tizimi faqat bilim berish emas, balki talabalarining shaxsiy potensialini to'liq ochib berishga qaratilgan bo'lishi kerak. Ta'lim muassasalarida shaxsga yondashuv, zamonaviy pedagogik metodlar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali talabalarining individual o'ziga xosliklari rivojlantirilishi mumkin. Shuningdek, talabalarga to'g'ri tarbiya berish, ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni o'rgatish ham muhimdir. Bu jarayonlar ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi va jamiyatda barkamol kadrlar tayyorlanishiga olib keladi.

Kalit so'zlar: Talaba, individual rivojlanish, o'ziga xoslik, ta'lim muassasasi, shaxsiy yondashuv, pedagogik metodlar, innovatsion texnologiyalar, tarbiya, qobiliyatlarni rivojlantirish, ijtimoiy-axloqiy qadriyatlar

Davlatimiz rahbari, Shavkat Mirziyoyev, talabalarining individual o'ziga xosliklarini rivojlantirish va ta'lim muassasalarining roli haqida bir nechta muhim fikrlarni bildirgan. U ta'lim tizimini rivojlantirish va talabalar shaxsini shakllantirishda muhim yo'nalishlar borligini ta'kidlagan.

Mirziyoyevning fikricha, ta'lim tizimi talabalarni individual tarzda rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak. Har bir talaba o'zining qobiliyatlari va istaklariga mos ravishda ta'lim olishi, shu bilan birga, ularning shaxsiy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilishi zarur. Bu talabalar o'zlarining ijtimoiy va intellektual salohiyatlarini to'liq namoyon eta olishlari uchun muhimdir.

Kirish: Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri-har bir talabani shaxs sifatida rivojlantirish, uning individual xususiyatlarini aniqlash va qo'llab-quvvatlashdir. Oliy ta'lim muassasalari bu jarayonda hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki bu bosqichda shaxsiy identifikatsiya, kasbiy yo'nalish va mustaqil fikrlash shakllanadi

Talabaning individual o'ziga xosligi deganda uning quyidagi psixologik va pedagogik jihatlari tushuniladi:

- Temperament tipi (tezkorlik, bardoshlilik va emotsional holatlar)
- Qobiliyatlar (ijodiy, mantiqiy, tahliliy fikrlash)
- O'quv faoliyatiga motivatsiya
- Shaxsiy qadriyatlar va
- Mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmasi
- Kommunikativ salohiyat (ijtimoiy moslashuvchanlik hayotiy maqsadlar)

Shaxsiy yondashuvni amalga oshirish bu talabaning individual xususiyatlari, ehtiyojlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini inobatga olib, ta'lim jarayonida har bir talaba uchun moslashtirilgan, individual tarzda ishlashni anglatadi. Oliy ta'lim muassasalarida bu yondashuvni amalga oshirish ta'lim sifatini oshirish va har bir talabani maksimal darajada rivojlantirish uchun juda muhimdir. O'qituvchilar har bir

¹ Samarqand Davlat Chet Tillar Insituti o'qituvchisi, jamalovanafisa23@gmail.com

talabaning qiziqishi, ehtiyoji va o'quv darajasini inobatga olib, mos metod va uslublardan foydalanishlari kerak.

Muvozanatli o'quv muhitini yaratish — bu ta'lim jarayonida talabalar uchun ijtimoiy, psixologik va pedagogik jihatdan uyg'un va barqaror muhitni tashkil etishdir. Muvozanatli o'quv muhitining yaratishining asosiy maqsadi — talabalar o'zlarining shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini samarali tarzda amalga oshirishi uchun zarur sharoitlarni ta'minlashdir. Pedagogik muhit talabani o'z fikrini erkin bildirishga, tanqidiy fikrlashga va kasbiy yo'nalishini tanlashga undashi kerak.

Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash — bu talabalarni ta'lim jarayonida ijtimoiy, psixologik va pedagogik jihatdan rivojlantirishga qaratilgan tizimli yordamdir. Uning asosiy maqsadi talabaning o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish, o'quv faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish, shaxsiy va intellektual rivojlanishni qo'llab-quvvatlashdir. Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash talabalarga o'quv jarayonining turli bosqichlarida yordam ko'rsatadi, ularga kerakli tavsiyalar beradi va motivatsiya yaratadi. Yosh psixologlari, tutorlar va murabbiylar orqali talabalarni shaxsiy muammolari yoki o'zini anglash jarayonida qo'llab-quvvatlash.

Ijodkorlik va liderlikni rivojlantirish — bu talabalar yoki boshqa shaxslarning o'zlarining innovatsion imkoniyatlarini va rahbarlik salohiyatlarini maksimal darajada oshirishga qaratilgan jarayonlardir. Ijodkorlik va liderlikni rivojlantirish talabalarni o'ziga xos va dolzarb masalalarda mustaqil fikrlashga, yangiliklarni yaratishga va boshqalar bilan samarali hamkorlik qilishga undaydi.

Ijtimoiy va kasbiy hayotda muvaffaqiyatga erishish uchun talabalar ijodiy fikrlash va rahbarlik ko'nikmalariga ega bo'lishlari muhimdir. Oliy ta'lim muassasalarida ijodkorlik va liderlikni rivojlantirish talabalar uchun katta ahamiyatga ega, chunki bu ko'nikmalar ularni nafaqat o'qishda, balki kelajakdagi kasbiy faoliyatda ham muvaffaqiyatga olib keladi.

Darsdan tashqari mashg'ulotlar — ilmiy to'garaklar, tanlovlar, konferensiyalar orqali talabalar o'z salohiyatini namoyon qiladilar.

- Diagnostika va monitoring: Talabaning shaxsiy rivojlanishini baholash uchun testlar, suhbatlar va kuzatuvlar asosida ma'lumotlar yig'iladi.
- Mentorlik tizimi: Yuqori bosqich talabalar yoki o'qituvchilar tomonidan yangi talabalarni yo'naltirish.
- Individuallashtirilgan o'quv rejalari: Iqtidorli yoki ehtiyojga ega talabalar uchun moslashtirilgan o'quv rejalari tuziladi.
- Innovatsion metodlar: AKT, interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish.

Oliy ta'lim muassasalarida **pedagog** va **psixolog** talabalarning shaxsiy va intellektual rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Ularning o'rni nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, balki talabalar ruhiy va hissiy holatini qo'llab-quvvatlashda ham muhim ahamiyatga ega. Pedagoglar va psixologlar o'z bilimlari, ko'nikmalari va tajribalari orqali talabalarning maksimal imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish va o'quv jarayonini eng yuqori samaradorlikka erishtirish uchun asosiy rol o'ynaydi. O'qituvchilar bilim berishdan tashqari, shaxsiy rivojlanishga yordam beruvchi ijtimoiy va psixologik ko'nikmalarni ham shakllantirishda ishtirok etishlari zarur. Pedagog-psixologlar esa talabani chuqur tushunish, emotsional-irodaviy holatini tahlil qilish va kerakli maslahatlarni berish bilan shug'ullanadilar.

Xulosa

Talabaning individual o'ziga xosligini rivojlantirish — bu uning qiziqishlari, qobiliyatlari, bilim olishga bo'lgan motivatsiyasi, mustaqil fikrlashi va o'ziga xos dunyoqarashini shakllantirish jarayonidir. Ta'lim muassasalari bu borada muhim rol o'ynaydi. Ular nafaqat bilim berish, balki har bir talabaning o'zini anglashiga, shaxsiy qiziqishlarini rivojlantirishga va kasbiy yo'nalishini aniqlashga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim muassasalari shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga asoslangan holda, individual yondashuvni ta'minlashi zarur. Bunda o'quvchilarning ehtiyojlari, o'quv sur'ati, ilg'or yoki qiyinchilikka duchor bo'lgan tomonlari inobatga olinadi. Shuningdek, interaktiv usullar, mustaqil izlanishlar, ijodiy loyihalar orqali har bir talabada o'ziga xoslik, ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish mumkin: erkin fikrlash va ijodiy yondashuv uchun sharoit yaratish, individual ta'lim rejalarini amalga oshirish, motivatsiyani oshiruvchi innovatsion metodlardan foydalanish, pedagog va talabalar o'rtasidagi ochiq, ishonchli muloqotni rivojlantirish orqali muhim rol o'ynaydi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Abduqodirov A. X. *Pedagogik texnologiyalar asoslari*. – Toshkent: TDPU, 2020.
2. Xolboyev Q., Karimova R. *Shaxsni tarbiyalash va rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Abdullayeva N. *Ta'limda individual yondashuv metodlari*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Vygotsky L. S. *Pedagogik psixologiya*. – Moskva: Pedagogika, 2004.
5. Dewey J. *Experience and Education*. – New York: Macmillan, 1938.
6. JN Utkirovna "Possibilities of use of folk pedagogy in the formation of individual and personal characteristics of students" *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development* 10, 66-69, 2022

